

Oponentský posudek diplomové práce

Predrag Dukić: *Damnatio memoriae – památníky 2. světové války v Chorvatsku*. Praha: FHS UK 2024, 90 s. + příloha. Školitel: Mgr. Yasara Abu Ghosh, Ph.D.

Predrag Dukić si pro svou diplomovou práci vybral namnoze zajímavé a nejednoduché téma: v souvislosti se zacházením s památníky (nejen protifašistického odboje za druhé světové války) sledoval polyvokalitu historické paměti v současném Chorvatsku. Teoreticky se opíral především o literaturu z oblasti studií pamětí, empiricky pak svou práci nasýtil prostřednictvím pozorování vybraných komemorativních událostí a realizace a analýzy sedmi narativních rozhovorů.

Předložená diplomová práce nevykazuje zrovna systematickou strukturou. Začnu tedy svůj posudek také od jejího konce, tedy Závěru. Zde totiž autor, na místo shrnutí svých poznatků, velmi sympaticky reflektuje, že ve vztahu k tématu těžko mohl zaujmout neutrální pozici, byť byl přesvědčený, že tak činí. A stejně tak přiznává poplatnost nahlížení vytvořených dat v souladu s tím, s jakým teoretickým zázemím kdy aktuálně pracoval. Právě tyto dvě roviny jsem sama průběžně zvažovala při čtení vlastního textu práce (a navíc rovinu systematické empirické práce – viz dále).

Teoretické zázemí je v textu přítomno různým způsobem na různých místech. V Úvodu v podkapitole 1.4 Teoretický rámec autor poměrně schématicky (a někdy i s desinterpretacemi – možná v důsledku stylistiky? – např. Assmann na s. 12 ke komunikativní paměti, Nora na s. 13 k materializaci paměti; Aleida Assmann je žena atp.) a bez vztahu k vlastnímu tématu představuje některé klíčové koncepty studií paměti, aniž by ovšem tato podkapitola někam cílila. O mnoho důslednější a invenčnější je autor v podkapitole 2.2 Památníky, která je sice stručná, ale k záměru práce se vztahuje více. V empirických kapitolách textu pak interpretace dat s použitím literatury postupně přibývá a časem se autor odvažuje formulovat i parafráze namísto přímých citací. V diskuzi s vlastními daty teoretická literatura obvykle konečně nabývá smyslu a pomáhá upozorňovat na zajímavé momenty.

To, že si autor nemožnost neutrální postoje uvědomil také až zpětně, je opět zřetelné od počátku. Výsledkem snahy o objektivní popis dějin Jugoslávie 20. století je natolik stručný text, že v něm mnohé nuance, významné pro pochopení výpovědí různých aktérů, zanikají a čtenář, který nemá do problematiky hluboký vhled, se musí hodně soustředit, aby chápal, o čem co právě vypovídá. Pokud autor postupně své vědění na poli teorií v práci rozbaluje, k širší historiografické kontextualizaci už se v dalším textu víceméně nedostává (snad vyjma podkapitoly 5.3). Což tedy navíc proti sobě staví jakoby objektivní dějiny a jejich subjektivní zakoušení, což je v rozporu s přístupem většiny autorem citovaných studií. Další rovinou je pak v závěru reflektované „stranění“ některým postojům a tedy aktérům.

Metodologicky práce také není zcela „čistá“ a více se o výzkumu čtenář dozví až v průběhu práce. Vlastní kapitola 1.3 Metodologie je spíše deklaratorní než reflektující vlastní výzkum – absentují zde informace o výběru terénu (pozorování komemorací), zdůvodnění použití narativního rozhovoru a reflexe této volby, alespoň rámcový popis vzorku (sociodemografické informace o narátorech v práci nejsou vůbec – uvítala bych alespoň věk, když už nic jiného). Záhadou zůstává, jak autor pořídil „skupinový narativní rozhovor“ (a kde se pak data z něj v práci objevují). Mrzí používání slov jako „sběr dat“ a „respondent“ (ostatně ale i jinde je v textu řada jazykových a stylistických pochybení).

Přes výše uvedenou kritiku ale nelze textu upřít jistý potenciál. Autor si v Úvodu vytkl tři cíle: 1) „procesy, strategie, jejichž prostřednictvím se různí aktéři v Chorvatsku staví proti odstranění

památníků“, 2) „jaké si tito aktéři vysvětlují vlastní postoje k událostem a aktivitám souvisejícím s přepisováním a popíráním dějinných událostí 2. světové války“ (sic!), 3) „pomocí jakých mechanismů a médií se vytváří, udržuje a přetváří kolektivní paměť“. První dva cíle se mu bezesporu podařilo naplnit. Autor ukazuje barvitost a nejednoznačnost kolektivní paměti (nejen) na druhou světovou válku v kontextu různých nacionálních a politických narativů (asi spíš, než „identity“, jak nedůsledně interpretuje na s. 39), jež se významně vztahují k bývalé Jugoslávii a jejímu rozpadu. Škoda, že si autor nedal větší práci s finální podobou výsledného textu, v němž by se nabízelo propojovat různá data (pozorování, rozhovory) napříč. To by spolu s historiografickou kontextualizací a ve spolupráci s teoretickou literaturou umožnilo zacílit se i na třetí výzkumnou otázku. Takto jde zatím spíš o jednotlivé vhledy, než o propojený koherentní text.

Z těchto důvodů doporučuji diplomovou práci Predraga Dukiće k obhajobě s hodnocením velmi dobře až dobře dle průběhu obhajoby.

Praha, 29. 1. 2024

Mgr. Hedvika Novotná, Ph.D.